

Námět na 1-2 vyučovací hodiny

LIDSKÉ TĚLO

Motivace:

Na lidské tělo číhá řada nebezpečí. Jednak jsou to nelítostné bakterie a dotěrné bacily, kroužící všude kolem nás, aniž by byly potvůrky vidět, dále pak člověka sužuje zledovatělý chodník, rychle jedoucí auto, vosy, zdánlivě klidná sopka, padající omítka, muchomůrka citronová, moucha masařka a její věrná družka bleška-tulačka. Organismus se těmto nástrahám a neřádstvům brání, seč může. Člověk sám pak svému tělu pomáhá nepopulárními, leč nutnými úkony: mytím rukou, ranním cvičením, pobytem v přírodě a zeleninovou stravou. Někdy však i sebelepší prevence selže. Jako onehdy u mě.

Podle Šimka a Grossmanna

1. Uměli byste pomocí frazeologie vyjádřit, co se o lidském těle a zdraví říká?

2. Části lidského těla (hlava, nohy)

a) Vyjádřete pomocí *přídavných jmen*, jaký je ten, kdo:

má svou hlavu –

má horkou hlavu –

nemá nic v hlavě –

úspěch mu stoupl do hlavy –

b) Vyjádřete pomocí *příslovcí že*:

šel co noha nohu mine –

obrátil všechno vzhůru nohama –

bránil se rukama nohama –

skočil do toho rovnýma nohama –

c) Vyjádřete pomocí *sloves*, co udělal ten, kdo:

vzal nohy na ramena –

postavil se na vlastní nohy –

byl celý den na nohou –

postavil někoho na nohy –

3. Použijte slovo *hlava* v různých rčeních a ustálených obratech k vyjádření následující skutečnosti:

a) trvat na svém –

b) neví, co dřív udělat –

c) nemá kde bydlet –

d) usilovně (o něčem) přemýšlet –

e) dělat si starosti –

f) přestat na něco myslet –

g) společně se poradit –

h) bít někoho bez rozmyslu –

Znáte ještě další příklady?

Možná řešení:

4. Které z následujících přídavných jmen vyjadřuje svým významem rčení *Má srdce ze zlata*:

- a) milý
- b) dobrosrdečný
- c) láskyplný
- d) pracovitý

5. Taký se někdy vztekáte?

SAMÍ ZNÁMÍ

**Znám jednoho vzteklého muže,
ten v Jičíně vyletěl z kůže
a ještě prý dnes
tam lítá jak běs
a hledá tu kůži kde může.**
Emanuel Frynta

Vysvětlete, co znamená, že někdo může vyletět z kůže.

Umíte vysvětlit i tato frazeologická spojení?

(ne)být ve své kůži, nést svou kůži na trh, vyváznout se zdravou kůží

6. Nikdo není dokonalý ...

Vybereme jednoho žáka, který bude dávat ostatním otázky (žáka může vybrat učitel sám nebo si ho vybere třída). Vybraný žák chodí po třídě a vybírá si, komu položí otázku. Na kartičkách má různá rčení a frazeologická spojení, která mají oslovení vysvětlit. Ptá se tak dlouho, dokud někdo neodpoví správně. Jiný žák zapisuje na tabuli počet chybných řešení.

Víte, co to znamená, když se řekne ...

(příloha č. 5)

7. Vyhledejte ve *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* slovo OKO a přečtěte, v jakých frazeologických spojeních se slovo používá. Všechna frazeologická spojení jsou ve Slovníku označena touto značkou: ♦

Vyhledejte, které další části těla jsou součástí frazeologie. Např.: *krk, prst, ústa* apod. Některá spojení užíjte ve větách.

Závěr:

Konkrétní očekávané cíle a výstupy:

- odlišování spisovného a nespisovného projevu, vhodné užívání spisovných jazykových prostředků vzhledem ke komunikačnímu žánru
- užívání verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči v mluveném projevu připraveném i nepřipraveném

- využívání zásad komunikace a pravidel dialogu
- příprava na osvojení kompetence: komunikativní, občanské, k řešení problému, sociální a personální, kompetence k učení

Žáci

- procvičují užívání jazykových prostředků v mluveném projevu;
- porovnávají využití jazykových prostředků v projevu mluveném a psaném; jazykové prostředky spisovné, hovorové, dialekt;

Souhrn použité literatury a dalších zdrojů

ČECHOVÁ, M., OLIVA, K. *Hrátky s češtinou*. Praha: SPN 1993.

FILIPEC, J. a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia 1994.

HAUSER, P., KLÍMOVÁ, K. a kol. *Čeština hravě*. Úvaly u Prahy: ALBRA 2003.

KOL. AUTORŮ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky I, II, III*. Praha: 1983, 1988, 1994.

MULLEROVÁ, O., HOFMANNOVÁ, J. *Dialog v hodinách češtiny*. Pansofia 1996.

SVOBODOVÁ J., KLÍMOVÁ, K. *Čeština S maňáskem Hláskem pro 3. ročník*. Praha: Scientia 1998.

ŠIMEK, M., GROSSMAN, J. *Návštěvní dny*. Praha: Albatros 1975.